

KARBON PİYASALARI RAPORU

SAYI 4: COP29 DEĞERLENDİRMESİ

Aralık, 2024

1. GİRİŞ

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) Taraflar Konferansı'nın (COP) 29'su 11 – 22 Kasım 2024 tarihleri arasında Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de 196 ülkeden 70.000 kişinin üzerinde bir katılımla gerçekleştirildi. Gerek kamudan gerekse özel sektörden kurumlar, kuruluşlar, organizasyonlar, sivil toplum örgütleri ve en nihayetinde devletler elde edilen çıktılar itibarıyla beklentilerin çok uzağında kalınan COP27 ve COP28'e nazaran yalnızca nicel değil nitel anlamda da ilerleme kaydedebilme hedefiyle konferansa katılım sağladılar. Küresel İklim Finansmanı, Fosil Yakıttan Çıkış, Paris Anlaşması 6.2 ve 6.4 Maddeleri, Yenilenebilir Enerji, Adil Geçiş ve Gönüllü Karbon Piyasaları gibi iklim kriziyle mücadele noktasında her biri birbirinden değerli konu başlıklarının ele alındığı COP29 getirmiş olduğu yenilikler vesilesiyle geleceğe dair umut verici çıktılar sağlamış olsa da özellikle Küresel İklim Finansmanı ve Fosil Yakıttan Çıkış konularında ciddi anlamda hayat kırıklığı yarattı.

2. Yenilikler ve Önemli Gelişmeler

2.1 İklim Finansmanı

İklim krizinin küresel anlamda mücadele gerektiren bir gündem maddesi olduğu gerçeğini koşulsuz şartsız kabul etmek gerekirken birbirinden farklı metotlarla gerçekleştirilen bu mücadelenin aynı oranda büyük bir finansman ihtiyacına sebep olduğunu da göz ardı etmemek gerekir. COP29 bu noktada, iklim finansmanı mekanizmalarını daha geniş bir perspektifte ele alması itibarıyla olumlu bir çıktı sağladı şeklinde bir yorum yapılabilir. Bu yorum yanlış olmamakla birlikte, detayları incelendiğinde daha iyisi de olabilirdi düşüncesine evrilmesi de mümkündür.

COP29'un ana başlıklarından biri olan Küresel İklim Finansmanı hakkındaki müzakereler sonucunda iklim değişikliği konusunda tarihsel sorumlulukları olan gelişmiş ülkeler tarafından, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin iklim değişikliği ile çalışmalarına yıllık **300 Milyar USD** tutarında katkı fonu oluşturma taahhüdü verildi. Ancak gelişmekte olan ülkeler, zirve öncesinde yıllık **1 Trilyon USD** gibi bir beklenti içerisinde olmaları sebebiyle açıklanan tutar konusunda hayal kırıklığı yaşadılar.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres; *"Karşı karşıya olduğumuz büyük zorluğun üstesinden gelmek için hem finansman hem de emisyon azaltma konusunda daha iddialı bir sonuç umuyordum."* şeklindeki açıklamasıyla bu hayal kırıklığını bir nevi ortaya koymuş oldu.

2.2 Enerji Geçişi

Enerji üretiminde mümkün mertebe düşük emisyonlu yöntemlerin tercih edilmesi konusu, iklim kriziyle mücadelenin her zaman temel dayanaklarından biri olmuştur. Emisyon kaynakları konusunda liste başı olan fosil yakıtlar düşünüldüğü vakit temiz enerjinin ne denli elzem olduğu çok daha net anlaşılmaktadır.

Katılımcı ülkelerin büyük çoğunluğu fosil yakıtlardan çıkışın mümkün olduğunca hızlı gerçekleştirilmesi gerekliliğini ısrarla vurgulamış olsalar da başta ev sahibi Azerbaycan olmak üzere petrol ve doğal gaz üretimi alanında dünyanın önde gelen ülkeleri, *"enerji güvenliği"* ekseninde daha yavaş bir geçişin sağlıklı olacağını savundular.

COP29 bu noktada, “Adil Geçiş” kavramını odak noktası olarak belirleyerek küresel anlamda bir enerji geçişi sağlanması gerekliliğini bir kere daha ortaya koymuş, katılımcı ülkelerin büyük bir çoğunluğu da geçmişe nazaran daha iddialı hedefler açıklamıştır. Örneğin; her ne kadar fosil yakıtlardan mümkün olduğunca hızlı çıkışın savunucularından olmasa da ev sahibi Azerbaycan ülkenin enerji üretiminde yenilenebilir enerjinin payını 2030 yılına kadar %30 seviyelerine çıkarma, Avrupa Birliği 2030 yılına kadar emisyonlarını %55 oranında azaltma, Amerika Birleşik Devletleri temiz enerji projeleri için ek finansman sağlayarak 2030’a kadar emisyonlarını 2005 seviyelerine kıyasla %50-52 oranında azaltma ve yine dünyanın ülkeler bazında en büyük emisyon kaynaklarından biri olan Hindistan ise 2070 yılına kadar özellikle güneş enerjisi merkezli yatırımlarla net sıfır emisyon hedefine ulaşma gibi birtakım taahhütlerde bulunmuşlardır.

Enerji depolama teknolojileri başta olmak üzere düşük emisyonu enerji üretim sistemlerine yapılan yatırımların hız kazanması gerekliliği de yine önemle vurgulanmıştır.

2.3 Paris Anlaşması Madde 6.2 ve Madde 6.4

Paris Anlaşması ile gündeme gelen ve gündeme geldiği andan itibaren uzun yıllar boyunca nasıl bir yol haritası ile ilerleneceği merak edilen en önemli konulardan biri kuşkusuz Madde 6.2 ve Madde 6.4 konuları idi. COP29’deki müzakereler neticesinde Madde 6.2¹ ve Madde 6.4’ün² kabulü konferansın belki de en önemli çıktısı olarak değerlendirildi.

Bu doğrultuda, Madde 6.2 ile ülkeler düzeyinde (*ülkelerin kendi aralarında*) karbon kredisi ticaretini belirli kayıt ve takip prosedürleri doğrultusunda gerçekleştirebilmeleri, Madde 6.4 ile Birleşmiş Milletler kontrol ve denetiminde merkezi bir karbon piyasasının oluşturulması amaçlanmaktadır. Bilhassa Madde 6.4 sayesinde, gönüllü karbon piyasalarının son birkaç yıldır şeffaflık ve greenwashing temelli eleştiriler sebebiyle kaybetmiş olduğu güveni geri kazanması en önemli hedeflerden biri olarak öne çıkmaktadır.

¹ <https://unfccc.int/documents/643663>

² <https://unfccc.int/documents/643666>

2.4 Bakü Bildirgesi

COP29'un önemli sonuçlarından bir diğeri de, gelişmekte olan küçük ada devletlerinin (*Small Island Developing States - SIDS*³) öncülüğünde hazırlanan Bakü Bildirgesi olmuştur. Bildirge, iklim finansmanı konulu müzakerelerde de değinildiği üzere iklim değişikliğinin etkilerini en yoğun şekilde hisseden ülkeler için finansal destek mekanizmalarının artırılmasını ve 2030 yılına kadar karbon emisyonlarının kademeli olarak azaltılmasını taahhüt etmektedir.

³ <https://www.un.org/ohrls/content/list-sids>

3. COP29’da ve Gelecekte Türkiye

Türkiye Cumhuriyeti devleti uzun yıllardır olduğu gibi Net Sıfır Hedefi ve Stratejileri, Enerji Dönüşümü, Yeşil Şehircilik ve Sıfır Atık gibi önemli eylem planları ekseninde iklim kriziyle mücadelesini çeşitli metotlarla sürdürmektedir.

Bu doğrultuda COP29’da verilen taahhütler kronolojik olarak aşağıdaki şekilde özetlenebilir;

- Ekonomik faaliyetlerin ve yatırımların çevresel hedeflere sunmuş olacakları katkılara göre kategorize edilecekleri Türkiye Yeşil Taksonomisi’nin 2025 yılı itibarıyla yürürlüğe konulması,
- 2030 yılına kadar enerji tüketiminde %16 oranında yani yaklaşık olarak 100 milyon ton karbon emisyonu azaltımının sağlanması,
- Akkuyu Nükleer Enerji Santrali’nin tam kapasite faaliyete geçmesiyle birlikte yıllık yaklaşık olarak 30 milyon ton karbon emisyonu azaltımının sağlanması,
- Nükleer Enerji kapasitesinin 2035 yılına kadar 7,2 GW’a çıkarılması,
- 2053 yılı itibarıyla ülke geneli enerji üretiminin yaklaşık olarak %70’inin yenilenebilir kaynaklardan sağlanması ve güneş ile rüzgâr enerjisi kapasitesinin dört katına çıkarılması,
- 2053 yılı itibarıyla demir-çelik sektöründe %99, çimento sektöründe %93, alüminyum ve gübre sektörlerinde de %75 oranlarında karbon emisyonu azaltımlarının gerçekleştirilmesi.

4. Sonuç ve Öneriler

Açıklanmış olan hedefler ve bu doğrultuda yapılacak olan yatırımlar elbette büyük önem taşıyor olmakla beraber piyasa katılımcılarının getirilecek olan regülasyonlara uyum çerçevesinde atacakları adımlar da bir o kadar önem arz etmektedir. Bu adımları bir zorunluluk veya günün sonunda karşı karşıya kalınacak cezai yaptırımdan kaçınma yolu olarak görmektense iklim krizi gerçeğinin herkes tarafından kabul edilmesiyle bu mücadeleyi gerçek anlamda bir sosyal sorumluluk boyutuna taşımak hedeflerimizi daha ulaşılabilir kılacaktır.

Her ne kadar vadesi uzun gibi görünüyor olsa da Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması'na direkt olarak dahil olan sektörler özelinde belirlenen emisyon azaltım oranlarını yakalamak için vakit kaybetmeden harekete geçilmesi ve kısa, orta ve uzun vadeli yol haritalarının belirlenmesi elzemdir.

ST Climate olarak ilgili konularda siz değerli paydaşlarımızla hizmeti sunmaktan memnuniyet duyacağımızı ve bizlerle dilediğiniz vakit iletişim kurabileceğinizi belirtir, saygılarımızı sunarız.

www.stclimate.com